

———— Hollands Kroon loopt voorop in de wijze waarop het werk in het gemeentehuis is georganiseerd. Maar het besturen gaat nog via de oude structuren. Plannen voor vernieuwing zijn er genoeg. ‘Uiteindelijk wordt misschien zelfs de gemeenteraad overbodig.’

NIEUWE BESTUURSTIJL HOLLANDS KROON LAAT OP ZICH WACHTEN

KLASSIEK EN MODERN TEGELIJK

‘De meest vooruitstrevende gemeente van Nederland.’ Zo omschrijft Microsoft Hollands Kroon in een promotiefilmpje dat te vinden is op YouTube. De Amerikaanse technologiegigant bouwt in de Wieringermeer voor miljarden euro’s een van de grootste datacentra van Europa. De NOS bericht regelmatig over de gemeente in de kop van Noord-Holland, bijvoorbeeld dat werknemers er grote vrijheid genieten (geen vaste werktijden meer) en dat kersverse ouders thuis geboorteaangifte kunnen doen. Hollands Kroon doet heel veel om het leven van de inwoners zo makkelijk mogelijk te maken.

Tal van andere overheidsorganisaties komen langs in Noord-Holland om te kijken hoe het er in de praktijk aan toegaat bij deze ‘voorbeeldgemeente’. En een boek over de grote veranderingen bij de gemeente heeft als titel *Poleposition*. Dat schept verwachtingen, ook bij raadsleden. Want een gemeente die zo ambitieus is, die moet toch ook voorop lopen met bestuurlijke vernieuwing?

Dat valt tegen, vinden vooral de oppositiepartijen in de gemeenteraad. ‘We zijn er goed in om van de daken te schreeuwen hoe vernieuwend we zijn, maar in de praktijk blijkt daar weinig van’, zegt Jan Eichhorn, gemeenteraadslid namens GroenLinks. ‘Het coalitieakkoord is helemaal dichtgetimmerd en door collegepartijen wordt er samengespannen met wethouders. Het dualisme is in Hollands Kroon nooit ingevoerd.’

PIONIEREN IN DE POLDER

In Hollands Kroon doen ze het helemaal anders: er zijn geen managers, geen vaste werktijden en iedereen mag zo lang op vakantie als hij wil. Mits het werk gedaan wordt. Binnenlands Bestuur doet verslag.

‘Burgers willen en kunnen zelf beslissen over hun eigen woonomgeving’

van de samenleving. Meer sturing op hoofdlijnen, meer zeggenschap aan bewoners, bedrijven en instellingen en een sterkere scheiding tussen het ‘wat’ (politiek) en het ‘hoe’ (organisatie). De eerste stappen naar een nieuwe bestuursstijl zijn gezet. Na de fusie in 2012 tussen Anna Paulowna, Niedorp, Wieringen en Wieringermeer zijn de raadscommissies afgeschaft, omdat daar te gedetailleerd over onderwerpen werd gesproken. Uit Poleposition: ‘Binnen Hollands Kroon komt alles direct in de raad. Een keer per maand vergaderen en besluiten maar.’ Gemeentesecretaris Arthur Cremers is de enige van de drie auteurs die nog bij Hollands Kroon werkt. Als het aan hem ligt, komen gemeenteraden in Nederland in de toekomst nog maar vier keer per jaar bijeen. ‘Dat betekent niet dat raadsleden de rest van het jaar niets te doen hebben. Integendeel, ze houden meer tijd over om de straat op te gaan en te horen wat er speelt in de samenleving.’ Cremers vindt dat de positie van de raad kan worden versterkt door de inwoners meer bij de besluitvorming te betrekken. ‘De gemeenteraad is in essentie een vertegenwoordiging van je inwoners. Met de moderne technieken kun je mensen tegenwoordig heel eenvoudig zelf raadplegen. In Hollands Kroon willen wij dat veel meer gaan doen.’

NIET SNEL GENOEG

Het gaat de gemeentesecretaris nog niet snel genoeg met de bestuurlijke vernieuwing, al ziet hij op dat vlak ook ‘mooie dingen ontstaan’ in de gemeente. In zijn filosofie stellen raadsleden kaders vast en bemoeien zich niet langer met details. Maar het besturen op hoofdlijnen is een ‘proces van vallen en opstaan’, merken Cremers en de zijn medeauteurs van Poleposition. Zo werden er tot voor kort in de gemeenteraad nog vragen gesteld als: ‘Hoe

zit het precies met de Grex-berekeningen van ‘t Veld Noord?’ En: ‘Wat is de maximale asdruk van de Kerkwegbrug?’ Volgens de (oud-)directieleden gaat het inmiddels anders. ‘Het vertrouwen in elkaar (bestuur en organisatie) groeit. En dat geeft ruimte voor een andere manier van vergaderen en besluiten door de raad.’ Wethouder en locoburgemeester Theo Meskers (VVD) staat juist een klassieke stijl van besturen voor. Want het is leuk hoor, dat medewerkers, gemeenteraadsleden en inwoners meer invloed krijgen, maar uiteindelijk is hij verantwoordelijk voor het beleid. ‘En ik word er politiek op afgerekend als er iets verkeerd gaat’, zegt Meskers in het bestuurscentrum van Hollands Kroon in Anna Paulowna. Dat bestuurscentrum is op achthonderd meter gevestigd van het ‘Kroondomein’, waar vrijwel alle medewerkers van de gemeente flexwerkplekken hebben. Hiermee is er ook een fysieke scheiding tussen het politieke bestuur en de ambtelijke organisatie. Net als het Kroondomein is het bestuurscentrum modern ingericht; de burgemeester en wethouders hebben geen eigen kamer meer en er zijn verschillende ruimtes om te vergaderen, presentaties te geven of te telefoneren. Niet alleen het college, maar ook de raad kan daar altijd – overdag en ‘s avonds’ – gebruik van maken. ‘Het nieuwe werken, maar dan voor bestuurders’, noemt Hollands Kroon dat. Meskers vertelt dat hij steeds meer uit handen geeft aan ambtenaren, al vindt hij dat soms wel lastig. ‘Het is elke keer zoeken naar de balans, want je komt toch aan het DNA van het openbaar bestuur. Als eindverantwoordelijke wil je op een gegeven moment gewoon weten wat er speelt binnen je eigen organisatie.’ De wethouder erkent dat de invloed van oppositiepartijen in Hollands Kroon beperkt is. ‘Hoe meer stemmen, hoe meer je te zeggen te hebt. Dat is inherent aan de democratie en ▶

Eigen initiatief of kritiek worden ‘zeker niet gewaardeerd’, merkt Johan Paul de Groot (ChristenUnie). ‘Ik krijg vaak te horen: “Daar gaat u niet over, dat is aan het college.”’ PvdA-fractievoorzitter Sylvia Buczynski sluit zich aan bij de kritiek van de twee andere oppositiepartijen. ‘Het college heeft nog steeds de touwtjes stevig in handen, de wethouders zitten vast in de oude structuur.’ Buczynski wil bijvoorbeeld graag een hoorzitting organiseren over hoe de thuiszorg in Hollands Kroon functioneert, maar krijgt dan te horen: ‘Dat is uitvoering, daar moet je je niet mee bemoeien.’ Onbegrijpelijk, vindt de PvdA-fractievoorzitter. ‘Ik snap dat wij als raad niet over scheefliggende stoeptegels gaan, maar de zorg vind ik toch wel een politieke discussie waard.’

GESLOTEN

De bestuurscultuur binnen de gemeente omschrijven oppositiepartijen als gesloten. De Groot: ‘Alleen in theorie heeft de gemeenteraad meer macht, in de praktijk niet.’ In het boek Poleposition concluderen ook (voormalig) directieleden Wim van Twuijver, Anja van der Horst en Arthur Cremers dat Hollands Kroon ‘in veel opzichten een klassiek bestuurd’ gemeente is. Nog wel, want het drietal heeft ook op dat gebied grote plannen. ‘Het is onze overtuiging dat we aan het begin staan van een fundamenteel andere positie van de politiek ten opzichte

daarom gaan we naar de stembus. Als je niet in coalities zit, is je invloed nu eenmaal kleiner. Ik weet zeker dat Thierry Baudet over vier jaar ook gefrustreerd is met zijn twee zetels.'

MEER INVLOED

Wat Meskers betreft vindt de vernieuwing vooral binnen de ambtelijke organisatie van Hollands Kroon plaats en niet binnen de politiek. 'Je kan niet alles aan de raad overlaten, want daar zitten de experts niet.' De wethouder wijst er wel op dat ondanks zijn twijfels de gemeenteraad de afgelopen jaren meer invloed heeft gekregen. Zo stelt de raad de 'Kadernota' op, het college mag alleen een zienswijze mag indienen. Ook oppositiepartijen zijn enthousiast over hoe de Kadernota tot stand is gekomen. Jip Pankras, fractievoorzitter van collegepartij

Senioren Hollands Kroon, vertelt over de omgevingsvisie die door een raadsbrede 'stuurgroep' is opgesteld. 'Pas toen het document klaar was, is de wethouder erbij betrokken en heeft er een politieke discussie plaatsgevonden. De omgevingsvisie is echt een product van de raad, alle partijen hebben ermee ingestemd.'

Proefballonnen over bestuurlijke vernieuwing zijn er volop in Hollands Kroon. Zo vindt wethouder Meskers het een interessant experiment om het aantal raadsleden te halveren, maar hun honorarium te verdubbelen. 'Hierdoor kunnen raadsleden meer tijd nemen om zich in de materie te verdiepen. Dat komt de besluitvorming ten goede.' Raadslid Pankras zou juist graag zien dat het aantal wethouders (nu nog vier) de komende jaren wordt gehalveerd. 'Omdat de ambtenaren en raadsleden meer te zeggen krijgen, is er simpelweg minder werk voor de wethouders. Dan kun je ook met minder bestuurders toe.' Vrijwel iedereen in Hollands Kroon is het erover eens dat de politiek de komende jaren een stapje terug moet doen om meer ruimte te bieden aan de inwoners. Sommigen willen tijdens een overgangsfase meer macht aan de raad toebedelen, anderen

slaan de politiek liever meteen zoveel mogelijk over. Net als gemeentesecretaris Creemers zit coalitiepartij LADA in het laatste kamp. De lokale partij pleit al geruime tijd voor een 'referendumverordening', maar krijgt daar volgens fractievoorzitter Henk van Gamerau nauwelijks steun voor. Hij is ervan overtuigd dat burgers willen en kunnen beslissen over hun eigen woonomgeving. 'Uiteindelijk wordt misschien zelfs de gemeenteraad overbodig.'

ONLINE PLATFORM

Hollands Kroon experimenteert al geruime tijd met een online discussieplatform: Argu. Daar worden inwoners van de gemeente bijvoorbeeld gevraagd of zij een derde container voor plastic, blik en lege pakken voor de deur willen. Of welk goed doel 2.500 euro verdient. Ook kunnen inwoners hun mening geven over de door de gemeente geselecteerde locaties voor een asielzoekerscentrum. Nu maakt nog maar zo'n 10 procent van de 47.000 inwoners van Hollands Kroon af en toe gebruik van Argu, wat tot vragen leidt over de representativiteit. Pankras: 'De burger echt bij de besluitvorming betrekken, dat is de uitdaging voor de komende jaren.' ●

COLUMN JAN VERHAGEN

HOMO-HUWELIJK

Vast wel. Eén keer mag ik vast wel van u beginnen met een politiek correcte uitspraak. Ik ben dol op homo's. Dit is geen coming out, zeker niet!, maar ik vind het gewoon geweldig als twee gelijkgestemden hand in hand over straat lopen. Met dat handje-in-handje laten ze iedereen zien dat ze elkaar overal mee naar toe willen nemen.

Waar de één gaat, gaat ook de ander. Gaat de één naar voren, dan moet ook de ander naar voren. Gaat de één naar rechts, dan moet ook de ander naar rechts. En gaat de één de naar boven naar de slaapkamer, trap op, dan gaat de ander mee – samen de trap op is altijd leuk. Geen betonschaar kan dat uit elkaar knippen.

Daarom vind ik het homohuwelijk ook zo goed. Twee gelijkgestemden laten daarmee aan iedereen zien dat ze voor altijd overal samen naar toe willen. Niet voor een enkele nacht, niet voor een paar jaar, maar voor altijd. Elke dag samen de trap op en af, zeg maar. Waarbij samen de trap op, 's avonds, overigens leuker, spannender en opwindender is dan samen de trap af, 's morgens. Maar het hoort bij elkaar. Het huwelijk geldt in goede en slechte tijden.

Aan elke vaste relatie kan een einde komen. Dus ook aan het homohuwelijk. Daar kunnen allerlei goede redenen voor zijn. Bedrog. Ruzie. Op elkaar uitgekeken zijn. Einde van de liefde. Maar plotselinge rijkdom is géén goede reden voor het beëindigen van een relatie. Als je echt van elkaar houdt, dan blijf je bij elkaar als de één opeens schatrijk wordt. Het huwelijk geldt ook in goede tijden!

'Ook samen de trap op bij plotselinge rijkdom'

Dan deel je met liefde en plezier je nieuwe rijkdom met je vaste partner. Dan ga je samen de trap op en af in je nieuwe villa. Dan gun je je partner dat hij veel geld kan uitgeven als je zelf ook veel kunt uitgeven. Voor wie zijn relatie wel opzegt bij plotselinge rijkdom omdat hij die rijkdom niet wil delen maar alles zelf wil uitgeven, bestaat een toepasselijke term. Die term is niet politiek correct – zeker niet! – maar één keer mag ik er van u vast wel mee eindigen. Wie niet meer samen de trap op en af wil gaan door plotselinge rijkdom, is een waar-deloze lul.